

Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst

BAKGRUND M.M.

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar har i egenskap av tillsynsorgan funnit anledning att, med tillämpning av 57 kap. 3 § kyrkoordningen, på eget initiativ granska As ämbetsförvaltning. Granskningen har föranletts av As uppsägning från biskopstjänsten i X stift och avser de förhållanden och händelser som har föregått uppsägningen.

A erbjöds och accepterade den 15 februari 2010 en anställning i Svenska kyrkan på nationell nivå som forskare. As sista tjänstgöringsdag som biskop var den 30 juni 2010 och han tillträdde forskartjänsten omedelbart därefter.

UTREDNINGEN I ANSVARSNÄMNDEN

Ansvarsnämnden har infordrat underlag för beslutet från Ärkebiskopen och Stiftsstyrelsen i X stift.

Av handlingarna i ärendet framgår sammanfattningsvis följande.

Enligt ett pressmeddelande från X stift den 15 februari 2010 uttalade stiftsstyrelsens förste vice ordförande B bl.a. följande: "Det betonas att bakgrunden till biskopens beslut att avgå ytterst handlar om en djup förtroendekris. Det handlar dessutom om kraftiga kommunikationsproblem. Med ett så skadat förtroende blir det omöjligt att fungera som biskop. - - -".

A uttalade i ett eget pressmeddelande den 15 februari 2010 bl.a. följande: "Av olika skäl ökade spänningen mellan stiftsstyrelse och biskop under hösten 2009. Efter kyrkovalet valdes en ny stiftsstyrelse i december 2009. Spänningen övergick därefter i öppen konflikt. Att de ökade spänningarna och den öppna konflikten är allvarliga kan avläsas i en försämrad psykosocial arbetsmiljö på stiftskansliet. För min del kan jag inte längre finna några öppna dörrar. I stället har X stiftsorganisation blivit ett hus som kommer i strid med sig självt. I det läget ser jag ingen annan utväg än att med stor sorg säga upp min anställning i X stift."

Från X stift har inkommit bl.a. material från en utredning angående den psykosociala arbetsmiljön på stiftskansliet i X stift, daterad den 4 maj 2010, samt en skriftlig sammanfattning av en företagen internutredning med anledning av en incident på stiftskansliet den 3 februari 2010.

Ärkebiskopen har yttrat sig i huvudsak enligt följande: "Biskopen väljs av en unik valförsamling som existerar just för biskopsvalet ifråga. Med den ordning som gäller har den som väljs ett tydligt mandat och ett brett stöd. Arbetsgivare för biskopen är stiftet och arbetsgivarföreträdare är ytterst stiftsstyrelsen. Valförsamlingens bredd stärker biskopens legitimitet och hindrar stiftsstyrelsen, vars ordförande biskopen är, från att vidta åtgärder mot sin biskop utan starka skäl. Biskopen har sina unika uppgifter som fullgörs på eget ansvar - men därmed också uppgiften som brobyggare, pontifex, i det balanssystem som finns i hela Svenska kyrkan. Biskopen är biskop i alla uppgifter men hur de olika uppgifterna ska utföras påverkas av vilken del av uppdraget som avses. Även om man innehar uppdraget som främsta företrädare för vigningstjänsten är man underkastad de regler som gäller för demokratiska organ och har att vaka över att ett grundläggande förtroende befordras.

Kyrkoordningen stadgar inte något om befogenhetsprövning innan arbetsgivareorganet kan vidta åtgärd mot en biskop. Följaktligen läggs ett stort ansvar på stiftsstyrelsen. Vid tillkomsten av Kyrkoordningen bedömdes uppenbarligen att grund finns för att förvänta sig att detta fungerar i ett akut läge - och att det inte missbrukas. Om en stiftsstyrelse vid kris i ett stift anmäler sin biskop för Ansvarsnämnden blir det redan när anmälan blivit känd svårt för biskopen att mötas av tillräckligt förtroende för att kunna fortsätta att verka med trovärdighet. Om

detta ärende gått via Ansvarsnämnden hade det inte rört en befogenhetsprövning utan fråga om rätten att utöva vigningstjänsten som biskop. Den kritik som framkommit har dock inte riktats in på detta. Därför hade ärendet ändå hamnat i stiftsstyrelsens knä – om än efter en tidsutdräkt som inte hade underlättat handläggningen.

Kritik har nått mig under de senaste åren om vissa spänningar mellan biskopen och medarbetare i stiftets församlingar och gemensamma organ. Dock har jag trott att öppna och genomgripande samtal mellan dem som hamnat i konflikter, vilket jag uppmanat till, skulle möjliggöra en fortsättning. Jag har fått uppmuntrande exempel på att samtal ägt rum och att man trott sig hitta vägar framåt.

När situationen sedan blev akut genom anmälan om arbetsmiljöbrister från både NN och senare samma dag från biskopen A, så måste situationen emellertid hanteras snabbt. Det handlade inte längre om åsiktsskillnader utan om grundläggande förtroende.

Enligt Kyrkoordningens 57 kap. 2 § har biskopsmötet tillsyn över biskoparnas verksamhet. Av paragrafens text framgår att det är fråga om en kollegial tillsyn. Som Biskopsmötets ordförande bedömer jag därför att jag hade ansvar för att gå in i en situation som denna.

Eftersom jag var biskop i X stift 1995 – 2006 och samarbetat med nästan alla som är indragna i konflikten ansåg jag det dock olämpligt att själv gå in i konflikthanteringen. Efter kontakt från mig och efter önskemål även från A åtog sig biskop C att gå in och medla, med ansvarstagande för hela kyrkans väl och med omsorg om trovärdigheten för biskopsuppdraget. Samtliga biskopar i övrigt har stött detta förfaringsätt. Jag har hållits muntligen informerad av C, samrått med övriga biskopar och samtyckt till de åtgärder som vidtagits samt, som ovan nämnts, tagit del av de skriftliga överenskommelser som träffats.

Vid biskopsmötet i Y i mars gavs tillfälle att få samtala öppet i hela kollegiet om händelserna, situationen och upplevelserna av den.

Efter att biskop A meddelat sin avgång har samtal förts fortlöpande, där jag representerats av biskop C, med avsikten att få till stånd en så god avslutande tjänstgöringstid som möjligt för såväl stift som biskop i den uppkomna situationen."

A har vid personlig inställelse inför nämnden yttrat sig och därefter skriftligen bekräftat vad han anfört. Han har yttrat bl.a. följande: "Det är med tacksamhet som jag lämnar min redogörelse till Ansvarsnämnden, eftersom det är första gången som jag får lägga fram min syn på vad som ledde fram till min avgång från tjänsten i X stift.

Ansvarsnämnden har fått mycket material från stiftsstyrelsen och från ärkebiskopens kansli. Det är ett stort material som skulle kräva omfattande kommentarer om allt i materialet skulle ges samma vikt. Dessutom är materialet spretigt. Det blir svårt att genomsöka vad de avgörande skälen var till att stiftsstyrelsen i X bestämde sig för att tvinga biskopen att avgå i förtid. Mina kommentarer har jag försökt avgränsa till det som förhoppningsvis är mest relevant för Ansvarsnämnden.

Inget material daterar sig till tiden före den omtalade händelsen på avdelningschefen NN:s den 3 februari 2010. Utvecklingen fram till denna urladdning lyser med sin frånvaro. Inte ens de båda interna utredningarna, Ds incidentutredning och E arbetsmiljöutredning, redovisar annat än ögonblicksbilder av anonyma medarbetares - röster i en akut krissituation. Utan att förringa de känslor som kommer till uttryck måste det ändå konstateras att utredarna inte ger läsaren hjälp att sätta in medarbetarnas kritik i ett sammanhang. Det framgår att det fanns ett starkt missnöje med biskopen, men också ett missnöje med det sätt på vilket olika delar i stiftsorganisationens styrning och ledning fungerade. Hur detta missnöje uppkommit, vilka konkreta händelser som ger anledning till kritik, vilka följderna blivit för medarbetare och för stiftsorganisationens arbete redovisas inte. Beställaren, som var stiftsstyrelsen genom kanslichef F, efterfrågade aldrig en sådan analys.

Därför blir det viktigt att komplettera med faktorer och händelser som kan ge en bild av vad som ledde fram till att jag tvingades sluta min tjänst i X. Först går jag igenom det akuta skeendet före och efter NN-händelsen. Därefter försöker jag presentera de avgörande faktorer och processer som ledde fram till att jag tvingades avgå. Slutligen ger jag några kommentarer till det material som kommit Ansvarsnämnden till del.

Ny mandatperiod

Kanske kan kyrkovalet 2009 och den nya mandatperioden vara en lämplig startpunkt. Då hände nämligen något avgörande i relationen mellan stiftsstyrelse och biskop.

Det fanns flera friktionsytor mellan biskop och stiftsstyrelse redan under förra mandatperioden. De beskrivs nedan. Dock gick spänningarna då att hantera. Det fanns en vilja från båda håll att komma fram till gemensamma beslut. Det kunde vara hårda tag i diskussionerna, men de slutade i att beslut togs som alla kunde leva med.

Förra mandatperiodens arbete i stiftsstyrelsen slutade med att budgeten för 2010 finputsades. Därmed fanns också alla viktiga verktyg på plats för det förnyade arbetssätt som förberetts under flera år. Nu var det klart, nu var det bara att köra. När biskopsmötet samlades på Z i januari 2010 var det en glad och förhoppningsfull biskop som tog emot dem.

Men den glädjen varade inte länge. Valet hade förändrat stiftsstyrelsens sammansättning. Tunga ledamöter hade slutat, nya kom in. Med den nya mandatperioden kom också ett nytt förhållningssätt från de förtroendevaldas sida. Förtroendevaldas överhöghet över stiftsorganisationen skulle hävdas. Det är dags att sätta biskopen på plats.

Redan i samband med den nya stiftsstyrelsens första sammanträde märktes det nya förhållningssättet. Presidiet signalerade tydligt att nu skulle stiftsorganisationens arbetssätt förändras tillbaks till det gamla. Den uppdragsorientering som bit för bit hade implementerats under förra mandatperioden skulle ersättas av en återgång till den gamla efterfrågestyrda verksamheten, med tonvikt på kurser för församlingsanställda.

Det nyvalda arbetsutskottet samlades för första gången den 2 februari. Nu bekräftades att de förtroendevalda hade bestämt sig för att avsätta biskopen som ordförande i arbetsutskottet. Det var en kraftig markering av var man ville placera makten denna mandatperiod, eller rättare sagt, att man ville minska biskopens inflytande.

När det uppstår en öppen splittring i en styrelse så märks det omedelbart bland medarbetarna. En del tycker det är bra och ser chansen att förverkliga något eget projekt. Andra blir oroliga och längtar bara efter att det ska bli lugnt igen. Reaktionerna ser olika ut, men de kommer snabbt. Arbetsmiljön på stiftskansliet påverkades omedelbart när spänningarna mellan stiftsstyrelse och biskop övergick i öppen konfrontation.

NN på arbetsutskottets sammanträde 2 februari 2010

Avdelningschef NN var föredragande i två ärenden som rörde byggnadsarbetena på Z vid det nyvalda arbetsutskottets första sammanträde. Till saken hör att det var med stor oro som jag hade noterat att NN var föredragande i just dessa båda ärenden. I båda ärendena rörde det sig nämligen om frågor som enligt delegationsordningen skulle avgöras på ledningsnivå, inte på styrelsenivå. Detta meddelade jag i ett mejl till kanslichef F före sammanträdet, och varnade för att det skulle leda till allvarliga problem. Tyvärr fick jag rätt.

I stiftsstyrelsen hade vi under föregående mandatperiod arbetat med att få styrning och ledning att fungera bättre. Delegationsordningarna var en viktig del av detta arbete. Nu föll kanslichefen tillbaks i gamla mönster att blanda styrningsfrågor och ledningsfrågor om vartannat. Om ärendena hade fått vara de ledningsfrågor som de skulle vara så hade avdelningschef eller kanslichef fattat beslut, som jag som biskop givetvis hade accepterad. På många sätt hade då mycket varit annorlunda.

Det ena ärendet gällde inköp av lampor till ett kombinerat sammanträdesrum och kapell. De ingick i den checklista på kvarvarande Z-arbeten som kanslichef F, stiftsingenjör G och jag nyligen gått igenom. Stiftsingenjören hade också gett klartecken för att det fanns budgeterade medel i 2010 års budget för dessa lampor. Vid sammanträdet fick jag veta att NN trots detta ansåg att lamporna var för dyra.

Det andra ärendet gällde en timräkning från Z värdinna, min hustru, som enligt beslut i stiftsstyrelsen hade rätt till viss ersättning för nedlagt arbete. Enligt NN:s mening omfattade räkningen delvis arbete som inte skulle ersättas. Detta berättade NN för arbetsutskottet. Men hon hade inte sagt ett ord om detta till oss. Det enda vi fått var ett mejl där NN meddelar att hon själv inte var behörig att attestera räkningen, utan att den skulle regleras först nästa månad. Alltså inte ett ord om några problem med räkningen, bara att det var någon annan som skulle attestera. Därför blev min reaktion på arbetsutskottet: Varför sa du inte till oss att det fanns problem med räkningen? Då hade min hustru givetvis ändrat den. Det ligger varken i hennes eller mitt intresse att det ska bli

någon uppståndelse för några fattiga kronors skull. Det är det inte värt. Till min förvåning hävdade NN att hon meddelat att det var problem med räkningen. Då påpekade jag att jag hade NN:s mejl, och där stod ingenting sådant. Det var helt enkelt inte sant det NN sa till arbetsutskottet.

NN-händelsen 3 februari 2010, incidentutredning och polisutredning

Det fanns en konkret orsak till att jag just den 3 februari sökte upp NN på hennes tjänsterum. Jag ville höra hennes förklaring till vad hon sagt till stiftsstyrelsens arbetsutskott dagen före. Den uppmärksammade händelsen när avdelningschef NN och jag möttes på hennes rum tog ca 30 sekunder, inte mer. Händelsen går att beskriva på följande sätt:

En chef vägrar att tala med sin styrelseordförande, och ger sig dessutom fysiskt på honom. Då kunde man tänka sig att en sådan chef skulle uppfattas som ett problem. Men i X blev det tvärtom. Chefen får stanna kvar, medan styrelseordföranden tvingas avgå. Detta utfall är så märkligt att det kräver en förklaring. Den förklaringen går inte att utläsa i det material som stiftsstyrelsen och ärkebiskopens kansli har skickat in till Ansvarsnämnden.

För att bli begriplig bör NN-händelsen ses mot bakgrund av spänningar som byggts upp i stiftsorganisationen, främst mellan vissa förtroendevalda i stiftsstyrelsen och biskopen. De spänningarna övergick efter kyrkovalet i öppen konfrontation. I den situationen gav NN-händelsen stiftsstyrelsen en oväntad men välkommen möjlighet att agera mot sin biskop.

NN-händelsen utreddes dels av en intern incidentutredning, dels av polisen. Polisutredningen kom till därför att NN valde att polisanmäla mig för hot. Polisutredningen är den hittills enda oberoende utredningen. Den utredningen fann ingenting som stödde anklagelsen om att jag skulle ha hotat NN.

Incidentutredningen återspeglar de starka känslor som väcktes på stiftskansliet av denna händelse. Utredaren konstaterade själv i sin muntliga redovisning att stämningssläget var påtagligt annorlunda på kansliet mycket snart efter det att han genomfört sina intervjuer, men att han ändå valde att inte låta det påverka sin rapport. Båda utredningar visar att det finns en gemensam bild av de stora dragen i händelsen, men inte i alla enskildheter.

Man kan emellertid känna sig hotad på olika sätt. Även om jag inte gick in till NN och hotade henne så kan hon ändå av andra skäl haft anledning att känna sig hotad. Enligt min mening fanns det också sådana anledningar. Hon hade svårigheter med sitt ledarskap. Det framgår båda av D och av E interna utredningar, om man läser dem noga. Bara under min korta tid i X var vi tvungna att omplacera personer från hennes avdelning på grund av hennes sätt att behandla dem. Det fanns sjukskrivningar som var tydligt relaterade till hennes ledarskap. Återkommande presenterade hon bristfälliga beslutsunderlag till stiftsstyrelsen, som vi antingen fick korrigera vid sittande bord eller be henne göra om. En av de saker jag tidigt fick höra om arbetsmiljön på stiftskansliet av min företrädare var att det hade varit ett misstag att anställa NN. Frågan om hennes ställning var också uppe till diskussion i arbetsutskottet. I den meningen var hon hotad; hon hade inte en ställning i organisationen som var grundad i en säker professionell kompetens.

Jag kan ha kallat NN 'fegis' då jag lämnade hennes rum i samband med incidenten, även om jag inte minns det. Man kan se besöket på NN:s rum som en uppföljning av NN:s föredragning i AU gällande utgifterna för Z .

Eftersom NN lätt läser av stämningar så är det sannolikt om att hon redan före min tid kände att det fanns ett ifrågasättande kring henne. I den bemärkelsen kan man säga att hon var hotad. Kanske är det bakgrunden till varför hon reagerade som hon gjorde. I vilket fall så innebar 30-sekundershändelsen den 3 februari en stor vinst för henne. Efteråt finns det ingen som vågar ifrågasätta henne eller kritisera henne. Hon har ju lyckats få bort biskopen. Hon sitter numera säker.

Det som hände omedelbart efter denna händelse var att kanslichef F såg till att NN blev omhändertagen och fick stöd på olika sätt. Han hjälpte henne med en arbetsmiljöanmälan om hot samt upprättade en tjänsteanteckning. Allt helt i enlighet med stiftets arbetsmiljöpolicy.

Jag sjukskrev mig samma kväll, så dåligt mådde jag av händelsen. Det var som ett tandläkarbesök när bedövningen släpper. Händelsen gav mig en chock som fungerade som ett slags bedövning, och när den släppte gjorde det ont. Jag hade inte förväntat att en av cheferna skulle vägra tala med mig, än mindre att en av cheferna skulle ge sig på mig fysiskt. Den aggressivitet som plötsligt och oväntat välldes fram hos henne, i ord, i blick, i fysiskt våld, var skrämmande. Hon ville verkligen skada mig. Det satte sina spår.

Jag gjorde samtidigt en arbetsmiljöanmälan om fysiskt våld. Den fick följande respons från kanslichefen: 'Sjukskrivning av skäl som relaterats bör också betyda att biskop tar kontakt med vår företagshälsa för ev insatser.' I mitt fall upprättades inga tjänsteanteckningar. Det gjordes överhuvudtaget inga försök att följa den policy som stiftet har för våld på arbetsplatsen. Min arbetsmiljöanmälan har inte lett till några åtgärder alls. Istället uttalade kanslichef F offentligt sitt förtroende för NN, och endast för henne.

Som stiftsstyrelsens talespersoner i denna sak framträdde omväxlande 1 vice ordförande B och kanslichef F. Båda poängterade att det var allvarligt att det förekom hot på arbetsplatsen. Ingen sa ett ord om våld på arbetsplatsen.

Till yttermera visso förbjöd kanslichefen biskopen att skicka en enkel hälsning till församlingarna via stiftets hemsida. Denna censur av biskopens kommunikation med församlingarna kom att upprepas.

Informationen ströps även på andra sätt. Stiftskansliet informerades aldrig om hur S-dagens uppgörelse hade gått till. Stiftskansliet fick inte heller vid något tillfälle under vårterminen möta biskopen för att få tillfälle att lufta sina frågor, funderingar och synpunkter.

Som framgår av Ansvarsnämndens handlingar fick jag efter sjukskrivningen ett slags avtalad husarrest. Den motiverades med att jag utgjorde ett hot mot NN. Själv väddade jag om åtgärder för att vi skulle få känna oss trygga åtminstone i vårt hem för nya utbrott från denna oberäkneliga person. Till saken hör att NN var fastighetsansvarig och därför i tjänsten kunde hitta anledningar att komma in i biskopshuset och i vårt hem. Men det viftades bort. Att ålägga NN några som helst restriktioner sades vara omöjligt. Däremot var det möjligt att avstånga biskopen från stiftskansliet.

Under hela vårterminen hade sedan stiftsstyrelsen genom kanslichef F och jag återkommande förhandlingar. Varje gång tog jag upp det obehag och den rädsla jag kände inför att NN rörde sig helt fritt i huset vi bodde och på hela området. Varje gång viftades det bort.

Incidentutredningen har en notering om att det finns kritik inte bara mot biskopen utan också mot NN. Men den kritiken läggs medvetet åt sidan. Här framgår beställarens, kanslichefens, avgränsning av utredarens uppdrag. Resultatet blev en koncentration på biskopens person, inte på situationen som helhet och absolut inte på NN.

Denna bakgrund kan förklara varför jag menar att händelsen med NN inte var orsaken till min avgång, utan att händelsen snarare kom att användas som ett verktyg för att tvinga fram den.

S-dagens uppgörelse 15 februari 2010

Stiftsstyrelsen bestämde sig snabbt för att använda sig av NN-händelsen för att komma åt biskopen. Efter den 3 februari tilläts inte biskopen sätta sin fot på stiftskansliet. Under hot om att annars stänga hela arbetsplatsen - så farlig ville man hävda att biskopen var! - så framtvingade styrelsen tillfälliga avtal om husarrest för biskopen. Under tiden förbereddes en mer permanent lösning. Målsättningen var klar, nu skulle biskopen bort!

Detta skedde under det mediedrev som NN-händelsen utlöste, med sedvanlig stereotypisering och blodtörst.

Att göra sig av med en biskop är ingen liten sak. I Kyrkoordningen är det en så pass stor fråga att det ska hanteras på nationell nivå, av Ansvarsnämnden för biskopar, inte av en enskild stiftsstyrelse. Men det brydde sig inte stiftsstyrelsen om. De gick helt enkelt runt hela Kyrkoordningen genom att använda sig av sin ställning som arbetsgivare för biskopen.

En intensiv trafik utbröt mellan stiftskansliet i X och kyrkokansliet i V. Jurister och informatörer skyndade till stiftsstyrelsens sida. Det fanns det en oro för att stiftsstyrelsen skulle ställa till det för Svenska kyrkan mer än vad som redan skett. Det anmärkningsvärda är att i detta livliga utbyte mellan kyrkokansli och stiftskansli var det ingen enda som sa till stiftsstyrelsen att så här får ni inte göra, ni får allt bekväma er till att använda de medel som Kyrkoordningen anvisar.

Från V kom också biskop C ner till X, för att försöka minimera skadorna för kyrkan. Han tog på sig rollen som medlare mellan stiftsstyrelse och biskop och tog aktiv del i förhandlingarna som följde. Till biskopens sida skyndade inga skaror. De enda som fanns som stöd var fackförbundets representanter.

På S-dagen var det dags. Stiftsstyrelsen ville nå fram till ett avslut. Med hjälp av kyrkokansliet i V hade en uppgörelse snickrats ihop, där jag erbjuds en tjänst på nationell nivå om jag 'frivilligt' slutade min tjänst i X. Om jag inte tog det erbjudandet så skulle stiftsstyrelsen redan samma kväll avstänga mig från arbetsplatsen. Dagen därpå skulle stiftsstyrelsen varsla mig om uppsägning.

Både medlaren C och mina fackliga ombud menade att stiftsstyrelsen var fullt beredda att verkställa hoten. Det skulle innebära en process i arbetsdomstolen som kanske avgjordes först om ett par år. Under tiden skulle stiftet vara lamslaget av det öppna krig som stiftsstyrelsen nu startat.

Stiftsstyrelsen skulle visserligen med allra största sannolikhet förlora i arbetsdomstolen. Men sedan kunde ändå sparka biskopen, bara de var beredda att betala ett skadestånd. En anställd har ingen anställningstrygghet alls om arbetsgivaren är beredd att betala skadeståndet för felaktigt avsked.

Det innebar att jag fått ett erbjudande som det inte går att säga nej till, som det heter. Även om stiftsstyrelsen var beredd att kasta sig ut i en för stiftet förödande och långvarig offentlig rättslig process i arbetsdomstolen, så kunde jag inte utsätta stiftet för något sådant. Alltså skrev jag på uppgörelsen. Stiftsstyrelsen hade lyckats tvinga bort mig från min stiftstjänst. Att det skedde just på S-dagen kan ses som en historiens ironi.

Vad som återstod var en termins avslutande arbete. Från stiftskansliet förblev jag avstängd, men andra uppgifter tilläts jag fullfölja och avsluta. Den 1 juli var det definitivt över.

Den gemensamma ansvarslinjen skapar konflikt

Vad hade lett fram till denna situation? För att förstå dynamiken i händelseutvecklingen behöver vi uppmärksamma några huvuddrag i det som hände under min X-tid.

Efter min tid som komminister i U hade jag en positiv bild av stiftet och såg här stora möjligheter. Den positiva bilden har snarare förstärkts under X-tiden. Här finns så mycket god vilja, iver för Guds rike och längtan efter förnyelse. Fortfarande så här i efterhand tror jag inte att jag såg fel. Men om jag såg möjligheterna så underskattade jag svårigheterna. De var betydligt större än jag från början insåg.

Det går alldeles utmärkt att vara kyrka, men inte på samma sätt som tidigare. Förnyelse är nödvändig. Det har varit ett återkommande tema i det jag skrivit och sagt, bland annat på präst- och diakonmötet i X 2005. Valet av mig som biskop i X uppfattade jag som uttryck för en önskan om en sådan förnyelse.

För min del var utgångspunkten för stiftsorganisationens och mitt eget arbete stiftets uppdrag så som det definieras i Kyrkoordningen, alltså ytterst evangelium om Jesus Kristus. Kyrkoordningen definierar också stiftsstyrelsens, domkapitlets och biskopens uppgifter och mandat i relation till varandra och till detta uppdrag.

Inför tillträdet av biskopstjänsten funderade jag därför på vilka instrument biskopen har till sitt förfogande. De olika instrumenten behövde användas på ett genomtänkt sätt. Biskopen får som ordförande i domkapitlet respektive stiftsstyrelsen arbeta tillsammans med dessa båda styrelser. Sedan finns det några uppgifter som biskopen har själv. Dit hör bland annat kontraktsprostarna och visitationerna.

Kontraktsprostarna är nyckelpersoner, och det är viktigt att deras arbete fungerar på bästa sätt. Därför började jag med att tillsammans med dem se över prostarbetet och ta fram en ny prostinstruktion. Samtidigt förberedde jag en brett upplagd visitationsomgång. Den skulle bli inledningen till en årlig dialog mellan församling och stift, ett återkommande möte mellan varje församlings styrning och ledning och stiftsorganisationen, med utgångspunkt i församlingens egen församlingsinstruktion och församlingens egen verklighet. Tanken är enkel. När utmaningarna är stora behöver vi börja med att sätta oss ner tillsammans och försöka tala om det väsentliga. Alla som försökt vet att det är svårt, men när det fungerar kan något nytt bli synligt.

Både församlingsdialogen och förändringen av prostarnas arbetssätt innebar något nytt för stiftsorganisationen. Det gick givetvis inte gnisselfritt. Misstänksamheten var stor på sina håll, både i stiftsorganisationen och i församlingarna. Men efterhand som församlingsdialogen rullade igång så blev tongångarna positivare. Stiftsmedarbetarna kunde rapportera att mötena fungerade, att det på de flesta håll blev goda samtal. Numera har församlingsdialogen övergått till att bli en del av församlingsinstruktionsarbetet, och därmed ett uppdrag från domkapitlet. Församlingarna har hunnit med två eller tre dialogtillfällen.

När dessa förändringar väl började fungera blev den naturliga fortsättningen att ta till vara erfarenheterna från församlingsdialogen i ett utvecklings- och fördjupningsarbete. Tanken var att enskilda församlingar under några år skulle få utveckla och fördjupa sitt samlade arbete med hjälp av resurspersoner från stiftet. Startskottet för det första fördjupningsarbetet i ett pastorat hade just gått när NN-händelsen inträffade.

Stiftsstyrelsen var inte van vid att biskopen strategiskt använde sig av sina rent episkopala instrument. Det uppstod en del mummel omkring prostinstruktionen, därför att jag inte gått till stiftsstyrelsen först utan arbetat fram den tillsammans med prostarna. Det tog tid att förstå att mumlet var på allvar. För mig var det så självklart att en prostinstruktion i första hand är en fråga för prostar och biskop, även om det finns anledning att ha med också domkapitel och stiftsstyrelse i processen. Det handlar helt enkelt om den dubbla ansvarslinjen.

Grundläggande för vår kyrka är den dubbla ansvarslinjen, lekfolkets och vinningstjänstens ansvarslinjer. Den dubbla ansvarslinjen har alltid tilltalat mig, det utgör en sund maktodelningsprincip och är ett värn mot maktfullkomlighet.

I Kyrkoordningen 2000 utvecklas tanken om en dubbel ansvarslinje till en gemensam ansvarslinje. Därmed korregerar Kyrkoordningen ett dåligt arv från kommunalkyrkans tid, nämligen att dela in ansvaret i en "andlig" del som hörde prästerna till och en "världslig" del som hörde lekfolket till. I den gemensamma ansvarslinjen har både lekfolket och vinningstjänsten ett andligt *och* ett världsligt ansvar. De två går inte att sära, de hör samman. Därför heter det också om stiftsbiskopen att biskopen leder stiftet, inte att biskopen är en andlig ledare. Stiftsstyrelse och domkapitel utövar lika mycket andligt ledarskap som biskopen, och biskopen kommer inte undan det världsliga ledarskapet.

Med tiden blev det märkbart att det fanns förståelse för vad den gemensamma ansvarslinjen innebar hos domkapitlet, men inte hos stiftsstyrelsen. Istället kom Kyrkoordningens uppdragsbeskrivning och definitioner av de olika beslutande organens mandat att bli en återkommande friktionsyta mellan stiftsstyrelse och biskop.

Här finns enligt min mening den viktigaste orsaken till att det uppstod spänningar mellan stiftsstyrelse och biskop. Den dubbla ansvarslinjen innebär en begränsning av bägge linjernas inflytande. Det är själva poängen. Det innebär att vi slipper prästvälde. Men det innebär också inskränkningar i den demokratiskt valda styrelsens makt. För erfarna kommunalpolitiker kan en sådan inskränkning vara svår att acceptera.

I X hade stiftsstyrelsen av hävd vant sig vid att se sig som den överordnade styrelsen för allt stiftsarbete. Man kan ana en obruten linje från gamla stiftssamfällighetens dagar. Denna självbild återspeglas bland annat i det märkliga brev som stiftsstyrelsen skickade ut till församlingarna inför min avskedsgudstjänst, och som finns i materialet.

När nu stiftet fick en biskop som inte nöjde sig med att vara högtidstalare och konfliktmedlare, utan medvetet och strategiskt använde sig av de episkopala instrumenten, så stämde det inte med de förtroendevaldas invanda självbild. Detta märktes på olika sätt.

Ett exempel är diskussionen om hur organisationsskissen skulle se ut i 2010 års budget. (S) och (C) krävde att domkapitlet tydligt skulle underordnas stiftsfullmäktige i skissen. Mot detta invände jag att domkapitlet har en helt självständig ställning, och att stiftsfullmäktiges roll endast är att utgöra en av de fyra valkorporationer som var för sig väljer olika ledamöter i domkapitlet. 1 vice ordförande B hävdade då att den skiss han föreslog "kanske inte stämmer rent formellt eller juridiskt, men jag vill att det ska vara så". Den gången blev kompromissen att organisationsskissen lyftes bort helt och hållet.

Jag har ägnat många timmar åt att grubbla över vad jag kunde gjort annorlunda, vad som gick snett, hur olika möten och handlingar kunde gjorts på ett annat sätt. Det finns mycket som i backspegeln kunde gjorts annorlunda och bättre. Men även om jag kunde gjort om allt och fått det helt rätt, så tror jag inte att spänningarna kring den dubbla ansvarslinjen hade gått att undvika. Det fanns en djup ovilja hos många ledande förtroendevalda mot att leva i det Kyrkoordningen kallar den gemensamma ansvarslinjen.

Kring ombyggnaden av biskopshuset Z blev spänningarna mellan stiftsstyrelse och biskop konkreta. Ombyggnaden blev en långkörare som följde mig under hela min tid i X. När jag som ny biskop mötte önskemål från förtroendevalda att handikappanpassa och öppna upp Z såg jag det som en förbättringsmöjlighet för alla parter. Det lät bra att biskopshuset skulle handikappanpassas och göras tillgängligare. Dessutom skulle stiftskansliet och hela stiftet få utökad tillträde till huset, det skulle kunna bli till glädje för fler. Men istället för glädje spred ombyggnaden missnöje och orsakade öppna konflikter. Biskopshuset blev en irriterande och åter-

kommande friktionsyta mellan stiftsstyrelse och biskop. Dessa konflikter förbättrade inte arbetsmiljön på stiftskansliet.

Revision och arbetsmiljö

Arbetsmiljön på stiftskansliet hade annars varierat över tid. När jag kom till X så var fortfarande stiftsorganisationen påverkat av en omorganisation som landat snett. Det krävdes stora insatser av ledning och av externa resurspersoner för att arbetsmiljön skulle kunna återgå till något slags normalläge. Vid mitt tillträde var denna process redan på god väg, och de extra insatserna kunde relativt snart avslutas.

Men nästa varning dök snart upp. Revisorerna lämnade i mars 2008 en slutrapport om utfallet av omorganisationen av stiftskansliet - 'Mål och uppföljning i X stift'. Den levererade besk kritik, som revisorerna sammanfattade i följande två punkter:

'I X stifts måldokument står en del att läsa om hur man avser att arbeta, men det framgår inte varför. Med andra ord framgår det inte vilka mål är det som ska uppnås genom de beskrivna aktiviteterna och genom att verksamheten organiseras på ett visst sätt. Stiftets mål behöver formuleras och fungera som verktyg i verksamhetsstyrningen.'

'Utvärdering och uppföljning av verksamheten behöver utvecklas betydligt. Eftersom målen och uppdraget i dag inte är klart definierade går det inte heller att följa upp verksamhetsresultaten på ett konkret sätt. Det är bra att det görs en kontinuerlig budgetuppföljning men det är en utmaning att följa kvaliteten i verksamheten kontinuerligt.'

För mig blev revisionsrapporten en varningssignal. Den bild som målades upp var bilden av en verksamhet som fungerade som en galleria. Varje handläggare agerade som en självständig butiksägare i gallerian. Var och en hade ett eller fler 'egna' konton som ingen fick röra, inte ens cheferna. Ett gemensamt tänkande, gemensam målsättning och gemensamt arbetssätt saknades. Just detta har styrelsen velat komma åt genom omorganisationen. Revisorernas rapport visade att det inte hade varit tillräckligt. Nya insatser behövdes. Här fanns nu svart på vitt vilka förbättringar som behövdes för att verksamhetsstyrningen skulle börja fungera.

Det naturliga blev att börja arbeta med en gemensam målsättning, en slags 'församlingsinstruktion' för stiftsorganisationen. Det viktiga var inte att slutprodukten blev perfekt, utan att den togs fram i en process där hela stiftsorganisationen hade möjlighet till delaktighet. På mitt initiativ inkluderades hela förtroendeorganisationen med stiftsfullmäktige, stiftsstyrelse och egendomsnämnd, tillsammans med domkapitlet, prostarna och stiftskansliet.

Detta att mötas, att se varandra, att tala med varandra och ta sig an gemensamma uppgifter är ett sätt att skapa förutsättningar för det förtroende som är nödvändigt för att ett gemensamt arbete ska fungera. På styrelsenivå hade redan egendomsnämnd och stiftsstyrelse ett regelbundet utbyte. Nu fick också domkapitel och stiftsstyrelse mötas.

På stiftskansliet genomförde vi av samma skäl en revolution i det tysta genom att införa gemensamt förmiddagsfika och samling varje vecka. Gemensamma personalsamlingar var tidigare sällsynta, men tack vare att vi öppnade upp biskopshuset mer för kansliet så blev det nu fysiskt möjligt att ha det varje vecka.

Den gemensamma målsättningen fick sedan konkretiseras i tydliga uppdrag från stiftsstyrelse, egendomsnämnd, domkapitel och biskop till stiftsorganisationen. Konkretiseringen gjordes i budgeten, kostnadsställe för kostnadsställe. 2010 års budget blev den första där den gemensamma målsättningen började utvecklas till konkreta uppdrag till stiftskansliet från stiftsstyrelse, egendomsnämnd, domkapitel och biskop.

Samtidigt arbetade stiftsstyrelsen fram åtgärder för att stärka både styrningsfunktionerna och ledningsfunktionerna. Denna process var inte smärtfri. För en del kunde det upplevas som en maktförlust att lämna sin egen 'butik' i gallerian och börja arbeta tillsammans med andra i gemensamma uppgifter. Det kunde också upplevas som en maktförlust att den gemensamma målsättningen kopplades direkt till kyrkoordningens definition av vad evangeliet som ett stiftsuppdrag innebar. Detta innebär att jag själv inte förfogar över hur resurserna ska användas, det är bundet till mål som jag visserligen behöver tolka men inte kan byta ut.

En av åtgärderna blev att revidera befattningsbeskrivningarna. De var i X detaljerade och därmed tämligen rigida. Ett gemensammare arbetssätt förutsatte större flexibilitet.

Ett första förslag på nya befattningsbeskrivningar från avdelningscheferna fick bakläxa av arbetsutskottet. När ett andra förslag kom så togs det till MBL-förhandling. Kanslichefen fick där veta att avdelningscheferna inte hade kommunicerat förslaget med sina medarbetare. Detta var mycket allvarligt, och orsaken till detta agerande från avdelningschefernas sida kan man bara spekulera om. Självklart orsakade den bristande kommunikationen med medarbetarna ett missnöje. Facken krävde en större arbetsmiljöundersökning. Det är bakgrunden till att organisationskonsult E anlätades för att göra denna undersökning.

Denna bakgrund finns dock inte nämnd med ett ord i hans undersökning. Det berodde på att E inte fick veta bakgrunden till att han anlätades. Han visste för övrigt inte heller hur organisationen såg ut, utan trodde till exempel att biskopen var chef, vilket biskopen inte är i X stift. Han formulerade inte heller några tankar om hur arbetsmiljön skulle kunna förbättras. Detta fann jag egendomligt när jag fick en muntlig föredragning av undersökningen. Efter min kritik slängde - in resultatet av ett grupparbete från en personaldag som åtgärdsprogram.

Organisationskonsulten hade alltså inte några egna förslag på hur arbetsmiljön kunde förbättras. Beställaren, kanslichef F, hade inte haft några sådana önskemål. Även i denna utredning efterfrågades endast synpunkter på personnivå. E gick grundligt till väga och talade med alla på stiftskansliet - alla utom en vill säga. Biskopen talade han med först när hans utredning var färdig. När man läser utredningen förstår man varför. Det är mer en utredning om problem med biskopen än om problem med arbetsmiljön. Också i detta fall konstaterade utredaren att stämningarna förändrades bara några dagar efter NN-händelsen. Men liksom incidentutredaren D valde E att inte låta utvecklingen på kansliet påverka hans utredning.

Tillsynen över biskopar

Ärkebiskop H har på eget initiativ lämnat kommentarer till X-händelserna. Det är olyckligt. Han gör därmed sig själv till en av aktörerna. Det behövde han inte ha gjort.

Ärkebiskopen har som bekant ingen tillsyn över andra stift än V stift, inte heller över andra biskopar. Tillsynen över biskopar sköts dels kollegialt av biskopsmötet, dels av Ansvarsnämnden för biskopar.

Den kollegiala tillsynen fungerar ofta informellt, och den trädde också i funktion när det stod klart att den nyinträdda stiftsstyrelsen tänkte avsätta biskopen som ordförande i arbetsutskottet. Det skedde i form av samråd med kollegor, som var mycket värdefullt för mig. Vad H som ordförande i biskopsmötet gjorde var att stoppa den kollegiala tillsynen. Det skedde genom ett sms till biskopskollegiet, där han uppmanade kollegorna att inte ringa mig. Därför kom biskopsmötet in i bilden först efter S-dagens uppgörelse, alltså när allting redan var klart. Den kollegiala tillsynen har med andra ord inte fått möjlighet att fungera i detta fall.

Ansvarsnämndens tillsyn lyckades stiftsstyrelsen undvika genom att gå på den arbetsrättsliga linjen istället för att anmäla mig till nämnden.

H nämner också att det skulle ha förts samtal om svårigheter mellan förtroendevalda och biskop. De samtalen har förts utan mig och utan min kännedom. H kommenterar också det faktum att Kyrkoordningen saknar befogenhetsprövning för biskopar. Han gör ett antagande att detta beror på att man räknade med att stiftsstyrelserna skulle klara en situation som i X utan befogenhetsprövning. Det, menar jag, är ett ogrundad påstående. X-situationen har knappast förutsetts som en lösning för att bli av med oönskade biskopar. Tvärtom finns det djupt problematiska aspekter på den lösning som stiftsstyrelsen har valt.

För det första förekommer befogenhetsprövning där det tillsättande organet är det som också kan avskeda. Arbetsgivaren både tillsätter och avskedar, så som det brukar vara på arbetsmarknaden. Så är det inte när det gäller biskopar. Biskoparnas arbetsgivare har inte tillsatt dem, det är istället valda. Om ett organ tillsätter medan ett annat organ avsätter blir det lite betänkligt.

För det andra är en biskop inte bara biskop i ett stift, utan i hela kyrkan. Det är därför Ansvarsnämnden finns på nationell nivå. Men nu har en styrelse på stiftsnivå ensam gjort slag i saken och köpt ut sin biskop. Det är inte så det är tänkt att fungera.

För det tredje upphäver stiftsstyrelsen biskopsvalet. Stiftet har valt sin biskop. Kyrkostyrelsen har bekräftat valet. Men stiftsstyrelsen i X tar sig rätten att överpröva både biskopsvalet och kyrkostyrelsens fastställande.

Till sist

Stiftsstyrelsen i X har lyckats etablera ett nytt kyrkopolitiskt faktum. En stiftsstyrelse kan på egen hand göra sig av med sin biskop. Därmed sitter den biskop stiftet valt bara kvar på sin post så länge stiftsstyrelsen så önskar. Det blir det bestående resultatet av händelserna i X. Och det är allvarligt. Det innebär ytterligare en förskjutning av den ömtåliga balansen mellan de två ansvarslinjerna som är så grundläggande i vår kyrka.

Själv trodde jag att en av poängerna med vårt episkopala system skulle vara att biskopen väljs av stiftet och får ett starkt eget mandat, bland annat för att också kunna ta initiativ till åtgärder som inte är populära men nödvändiga. Även nödvändiga förändringar kan initialt väcka motstånd och upplevas som försämringar, särskilt om de vidtas i så god tid att de kan fungera förebyggande. Men en biskop skulle kunna göra saker som på lång sikt är av behovet påkallade, även om de på kort sikt kan få förtroendet för biskopen att minska.

Nu har stiftsstyrelsen i X visat att en biskop är beroende av att vid varje tidpunkt ha stiftsstyrelsens förtroende. Inte stiftets förtroende väl att märka, men stiftsstyrelsens. Tappar stiftsstyrelsen förtroendet för sin biskop så är det nu bevisat att de snabbt kan köpa ut honom eller henne.

Kollegor har redan fått förmaningar att betänka att det som hände i X kan hända på flera håll. Även om det inte går så långt blir möjligheten att andra stiftsstyrelser kan göra likadant ett verksamt hot mot bångstyriga biskopar. Vi riskerar att få tystare och försiktigare biskopar. Jag är inte alls säker på att det är den sortens biskopar vår kyrka behöver. "

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar [Robert Schött, Ingemar Söderström, Thomas Stoor och Kerstin Bergman (skiljaktig)] anförde i beslut den 30 september 2010 följande.

Svenska kyrkans ansvarsnämnd är ett särskilt organ tillsatt av Kyrkomötet. Ansvarsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen.

Enligt 10 kap. 8 § första stycket och 30 kap. 7 § kyrkoordningen ska Ansvarsnämnden pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vinningstjänst.

I egenskap av tillsynsorgan får Ansvarsnämnden med tillämpning av 57 kap. 3 § kyrkoordningen även utan anmälan ta upp frågor om hur biskoparna utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vinningslöften.

Ansvarsnämnden ska med tillämpning av 30 kap. 4 § kyrkoordningen förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vinningstjänst om han eller hon har övergett Svenska kyrkans lära, genom egen ansökan begär det eller har utträtt ur Svenska kyrkan.

Ansvarsnämnden får med tillämpning av 30 kap. 5 § kyrkoordningen förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vinningstjänst om biskopen

1. har brutit de löften som han eller hon har givit vid vinningen,
2. har brutit sin tystnadsplikt i fråga om sådant som han eller hon fått veta under bikt eller enskild själavård,
3. på grund av sjukdom eller annan liknande anledning har förlorat förmågan att rätt utöva vinningstjänsten, eller
4. genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat det anseende en biskop bör ha.

Ansvarsnämnden har enligt 57 kap. 3 § kyrkoordningen möjlighet att även utan anmälan ta upp frågor om hur biskoparna utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vinningslöften. Detta kan bli aktuellt om det kommer till nämndens kännedom att en biskop agerat på ett sådant sätt att det kan bli fråga om en obehörigförklaring enligt 30 kap. 5 § kyrkoordningen, men detta inte har anmälts till nämnden.

Ansvarsnämnden har, mot bakgrund av tillgänglig information, funnit anledning att granska As agerande i samband med uppsägningen från tjänsten i X stift och de händelser som föregick uppsägningen. Granskningen har även innefattat arbetsmiljöfrågor inom stiftskansliet i X stift. Frågan är om A har handlat på ett sådant sätt att han i avsevärd mån har skadat det anseende en biskop bör ha.

Som Ärkebiskopen har anført i sitt yttrande är biskopen biskop i alla oppgifter, men hur de ulike oppgifterna ska utføres påverkas av hvilken del av oppdraget som avses. Åven om man innehar oppdraget som främsta företrädare för vigningstjänsten är man underkastad de regler som gäller för demokratiska organ och har att vaka över att ett grundläggande förtroende befordras.

Av utredningen framgår att det under As tid som biskop oppstod en tydlig förtroendekris mellom stiftsstyrelsen og biskopen. Därtill var, enligt de företagna internutredningarna, arbetsmiljön inom stiftskansliet präglad av motsättningar og öppna konflikter.

As bild av förhållandena inom stiftskansliet og förhållandet till stiftsstyrelsen, men åven av händelsen den 3 februari 2010, präglas av att han nedtonat sin egen roll i det hela. Det kan ifrågasättas om A i sitt agerande har iakttagit vad som ålegat honom som biskop när det gäller att vaka över att ett grundläggande förtroende befordras.

Vad gäller incidenten på stiftskansliet den 3 februari 2010, vilken kan sägas vara den direkta anledningen till att As anställning som biskop avslutades, visar utredningen att A agerade på ett bryskt sätt mot NN og bl.a. anklagade henne för att ha ljugit. Det finns inte anledning att ifrågasätta att NN har opplevt A som hotfull i sitt oppträdande. Ett sådant oppträdande på en arbetsplats, i synnerhet av en person i överordnad ställning, kan inte anses försvarligt. Enligt Ansvarsnämnden har NN har A vid det aktuella tilfallet handlat på ett icke acceptabelt sätt mot NN.

Enligt nämndens mening kan As agerande i ovannämnda avseenden starkt ifrågasättas. Frågan är då om han i avsevärd mån har skadat anseendet en biskop bör ha, vilket är en förutsättning för att han ska kunna förklaras obehørig att utøve kyrkans vigningstjånst. Ansvarsnämnden gör härvid den bedømningen att As agerande utan tvivel skadat det anseende en biskop bör ha, men med hånsyn till de omståndigheter som är kända för nämnden kan det inte sägas att han skadat det i avsevärd mån. Förutsåttninger att förklara A obehørig att utøve kyrkans vigningstjånst føreligger därmed inte, men han kan inte undgå allvarlig kritik för sitt agerande med avseende på hanteringen av konflikterna inom stiftskansliet og förhållandet till stiftsstyrelsen. Han kan inte heller undgå allvarlig kritik för sitt agerande i samband med incidenten på stiftskansliet i den 3 februari 2010.

Ansvarsnämnden finner mot bakgrund av ovanstående inte anledning att vidta någon ytterligere åtgärd. Årendet avskrives därför från videre handläggning.

Skiljaktig mening, se næsta side.

Ledamoten Kerstin Bergman är skiljaktig og anfører følgende.

Svenska kyrkan känner i princip inte biskopar utan stift. Undantag utgørs av pensionerade biskopar. Kyrkoordningen førutsågte aldrig att en biskop skulle vilja avgå føre pensionen. I detta fall var avgången formellt frivillig men i realiteten framtvungen av arbetsgivarens ultimatum og kan inte jämfållas med ålders- sjuk- eller førtidspension.

I førevarande fall utdelar Ansvarsnämnden sterk kritik og konstaterar att anseendet en biskop bör ha har skadats, dock inte ”i avsevärd mån”, vilket kråvs för att behøriheten ska gå förlorad. En ny situation har oppstått, når en ”privat” biskop utan stift opptråder med sin lila skjorta, sitt biskopskors og skriver sitt navn med +. Det innebår att titeln, skjortan og øvrige insignieliknande attribut anvånds för eget privat bruk. Måhånda ger de en viss status, del av det kyrkans anseende som skadats - om ån ikke ”i avsevärd mån”, så att vederbørende mist behøriheten.

Oppdraget som biskop inklusive behøriheten är emellertid inget som en enskild person kan førføga øver. Det är kyrkan som førføgar øver vigningstjånst, hvilket blir tydlig av termen *oppdraget* som biskop. Vigningens innebørd har vi sikkert ulike oppfatninger om, men ingen talar i alla fall om den outplånliga prægeln i Svenska kyrkan.

X biskopen fattade ett klokt beslut när han avgick frivilligt – om än under hot om uppsägning och utköp. Han säger själv att han insåg *förtroendekrisen*. Ömsesidigt förtroende är essentiellt i en biskops relationer. Jobbet bygger på det. Hans/hennes makt och inflytande bygger på det. I djupare teologisk mening gäller det själva grunden, tron. Tro πιστις (*pistis*) handlar egentligen inte om försanthållande av trossatser utan om förtröstan och ömsesidig tillit till Gud och mellan människor. En förtroendekris orsakas av brist på tro.

Om förtroendekrisen var så djup att biskopen tvingades avgå måste skadan på kyrkans och biskopens anseende varit avsevärd. Jag anser att Ansvarsnämnden för biskopar bort ta allvarligare på förtroendekrisen, som orsakade avgången och gjort bedömningen att förre Xbiskopen *i avsevärd mån* skadat det anseende en biskop bör ha. A borde ha förklarats obehörig att utöva uppdraget som biskop inom kyrkans vigningstjänst.

Ansvarsnämndens beslut: Ansvarsnämndens granskning ger inte anledning till vidare åtgärder. Ärendet skrivs av.

Sökord: Obehörighet.

Ärendenummer: AN 2010/6

Beslut: 8/2010